

Herman van den Heuvel

‘Ik weet niet van ophouden’

‘Ik weet niet van ophouden’, blijkt Herman van den Heuvel (67) zichzelf maar al te goed te kennen. Een verklaring heeft hij er ook voor: ‘Ik vind alles leuk. Ik vind alles interessant.’ Met dien verstande dat men in plaats van alles gelieve te lezen: Den Bosch. Oeteldonk daarbij inbegrepen.

Den Bosch, waar hij op 28 september 1940 is geboren, is hem met de paplepel ingegeven. Eerst in een levendige volksbuurt als het Eikendonkplein, toen verre van een probleemwijk, later ‘op het tweede deel van de Graafseweg, onder de parochie H.H. Harten’. Zij het dat hij als beroepsmilitair bij de Koninklijke Luchtmacht later jaren van honk is geweest. ‘Behalve Leeuwarden heb ik alle militaire vliegvelden in Nederland gehad.’ Tel daar nog eens acht jaar Duitsland, en twee jaar Amerika en de nodige omzwervingen in Europa bij op en de succesvolle loopbaan van kapitein Van den Heuvel, die zich als zodanig bewoog in de wereld van de elektronica, is compleet.

Trekpleister

In 1975, Herman van den Heuvel zat toen op Gilze-Rijen, keerde hij terug op zijn basis, die ‘s-Hertogenbosch heet. Voorgoed, ook al kwam door overplaatsingen zijn werkterrein soms ver van huis (Twente, Soesterberg) te liggen. Gelet op zijn liefde voor zijn geboortestad en gezien de bestuurlijke ervaring, die hij in dienst had opgedaan (personeelsvereniging, mess-bestuur) en daarbuiten (Dioesane Pastorale Raad van het bisdom Breda), was het niet zo verwonderlijk dat hij al gauw (1978) bestuurslid en later (1983) voorzitter van de *Kring Vrienden van ‘s-Hertogenbosch* werd. Toen in 1986 door de Kring de *Stichting Varen op de Binnendieze* werd opgericht, lag het voor de hand dat Herman van den Heuvel ook voorzitter van dit succesnummer werd. Hij voorzag dat boottochten op de geres-taureerde Binnendieze zouden uitgroeien tot een grote trekpleister.

Vruchtbaar

De boten werden toen nog door bomers door de smalle watertjes van Den Bosch gestuurd. ‘Onze eerste zorg was dus jonge mensen opleiden tot bomer. Toen dat gebeurde was, begon het meteen al fantastisch te lopen.’

Trouwens, mag Herman van den Heuvel met een zekere trots wel zeggen, ‘het was de meest vruchtbare periode van de Kring’.

‘Een van de grote successen waren de stadswandelingen op zondagmiddag. Peter-Jan van der Heijden van het Stadsarchief was de grote animator. Er kwamen duizenden belangstellenden op af. De eerste keer meer dan 4000, terwijl we slechts twee gidsen hadden...’.

‘Dat is eigenlijk het begin geweest van de opleiding tot stadsgidzen. Zo’n opleiding vonden we op dat moment te meer nodig om goed voorbereid te zijn op de toestroom van toeristen in 1985’, het jaar waarin ‘s-Hertogenbosch het 800-jarig bestaan vierde.

Uitwisseling

‘Door bewoners en instellingen te bewegen hun monumentale huizen en gebouwen (kerken, kloosters, gouvernementspaleis) open te stellen voor bezoekers zijn we feitelijk voorlopers geweest van de landelijke *Open Monumentendag*. Met een demonstratie van oude ambachten in standjes in de Sint-Jan, hadden we op één middag zo’n 10.000 bezoekers. De mensen stonden tot ver op de Parade in de rij om binnen te komen.’

Met het initiatief om foto’s van de werken van Jeroen Bosch op ware grootte te laten maken is de Kring Vrienden van ‘s-Hertogenbosch als het ware ook voorloper gebleken van het Jheronimus Bosch Art Center in de Sint-Jacob.

In zijn tijd als voorzitter van de Kring Vrienden van ‘s-Hertogenbosch heeft Herman van den Heuvel zich voorts sterk gemaakt voor hernieuwing van de oude vriendschapsbanden met de Belgische moederstad Leuven. En als voorzitter van het comité ‘s-Hertogenbosch-Leuven doet hij dat nu nog steeds. ‘We hebben uitwisselingsprogramma’s op allerlei gebied: onderwijs, cultuur, literatuur, sport. Wat we nog missen is het bedrijfsleven. Maar het is moeilijk iemand te vinden die dat wil entameren.’

Vesting

Toen hij voor zijn werk op cursus moest heeft Herman van den Heuvel noodgedwongen het Kringvoorzitterschap neergelegd. Dat was in 1988. Het betekende echter allermindst het einde van zijn activiteiten in Den Bosch. Dat hij nu voorzitter is van de *Stichting ‘s-Hertogenbosche Monumentenzorg*, is dan ook niet verwonderlijk voor de man die zich eind jaren ‘70, begin ‘80 van de vorige eeuw sterk maakte voor het behoud van de Sint-Pieter. Hij kwam er zelfs mee voor de Raad van State. Tevergeefs, maar dat betekende dus niet dat hij het hoofd

Herman van den Heuvel aan de Binnendieze. Ook voor de restauratie en het bevaarbaar maken van de stadsvier heeft hij zich ingezet. (Foto: Olaf Smit)

Hij moet zijn (volle) agenda erbij nemen om aan de hand van de daarin genoteerde vergaderingen, afspraken enz. volledig te kunnen zijn in de opsomming van al zijn functies. Op zijn visitekaartje volstaat hij er met twee: voorzitter van de ‘Stichting ‘s-Hertogenbosche Monumentenzorg’ en voorzitter ‘Stichting Oeteldonks Gemintemuzejum’. En dat alles onder de naam H.G.M. van den Heuvel. In de wandeling Herman.

Restauratiewerkzaamheden onder en aan de Synagoge in de Prins Bernhardstraat (1994). (Foto: Stadsarchief)

In klederdracht gestoken Bosschenaren – rechts middeleeuwer Herman van den Heuvel – bij de receptie ter gelegenheid van de installatie van burgemeester Rombouts in 1996. (Foto: Stadsarchief, D. Kreijkamp)

Varen op de Binnendieze (de Vughterstream). Gezicht vanaf de brug in het Uilenburgstraatje, 1996. (Foto uit de 'Historische Atlas van 's-Hertogenbosch', Olaf Smit)

in de schoot legde. Want, weet het boegbeeld van 's-Hertogenbossche Monumentenzorg, er is in zijn ogen op dit gebied nog genoeg te doen. 'Waar we ons op dit moment erg mee bezig houden is de stelling van Den Bosch, de verdedigingslinie van het oude Brabant, van de Maas tot Boxtel en van Vlijmen tot Berlicum. Als zodanig hebben we ons sterk gemaakt voor het behoud van Fort Isabella. Op dit moment gaat onze aandacht uit naar Crèvecoeur. Wat de mensen niet weten is dat er maar een heel klein stukje van Crève-coeur in gebruik is bij de Genie. De rest ligt te verpieteren. We zijn dan ook hard bezig voor restauratie.'

Bron

Ook de archeologie heeft zijn hart gestolen. Hij meldde zich als vrijwilliger om mee te kunnen doen aan opgravingen in de stad. 'Zo kon ik doordringen

tot de bron van de historie van de stad.' In dit verband memoreert hij ook zijn succes als Stichting 's-Hertogenbossche Monumentenzorg om zowel de Parade als de Markt erkend te krijgen als archeologisch monument. 'Want het gaat om meer dan het beschermd stadsgezicht.' Eens te meer is hij blij dat de gemeente inmiddels een zogeheten 'archeologische verwachtingskaart' heeft gemaakt. 'Dat is, zeg maar, een plattegrond met alle punten waar belangrijke zaken in de grond (kunnen) zitten.' Zo is er intussen ook een 'bouwhistorische verwachtingskaart'. 'Voor ons als Monumentenzorg is dat erg belangrijk. Als er nu iets dreigt te gebeuren in de ontwikkeling van de stad wat niet goed lijkt dan kunnen wij wijzen op dingen die op zo'n kaart staan.'

Allure

Sinds 1991 heeft 's-Hertogenbosch ook weer een Gilde, *De Oude Schuts* geheten. Een van de initiatief-

nemers heette, hoe kan het anders, Herman van den Heuvel, die vanzelfsprekend de eerste Deken werd.

'In het programma van de stadsfeesten van 1985 zat natuurlijk ook een Gildendag voor de Brabantse Schuttersgilden. Maar in Den Bosch als hoofdstad was geen Gilde. Dat kan toch niet, vonden wij. Als voorzitter van de Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch heb ik me altijd sterk gemaakt voor wat ik noem de allure van de stad. Een Gilde draagt bij aan de kennis van de historie van de stad. Een Gilde liet zien hoe groots de stad wel was in de Middeleeuwen; wat een allure de stad had.' Aan de hand van oude Ordonnanties – de oudst bekende dateert van 1453, maar het Gilde was waarschijnlijk al van rond 1300 – werd historisch verantwoord het Bossche Gilde heropgericht als afstammeling van het vroegere Gilde dat afwisselend 'De Oude Schuts' en 'De Oude Voetboog' werd genoemd. Met het gebruik van (een replica van) de oude voetboog wordt ook die tweede naam alle eer aangedaan.

'De Oude Schuts' was een Gilde voor de goeie burgerij. In het huidige Gilde weerspiegelt dat zich in de historisch al even verantwoorde kleding die het Gilde draagt. 'Dat was de dracht, waarin de goeie burgerij vroeger gekleed ging. Zo is ook de originele gevechtsskleding nagemaakt, zij het zonder harnas.'

Oeteldonk

Toen de *Oeteldonksche Club* Herman van den Heuvel vroeg voorzitter te worden van het in 2000 opgerichte 'Oeteldonks Gemintemuseum' kon hij (weer) geen nee zeggen. 'Iets heel anders, maar ik vond als je iets voor Den Bosch doet, kan je ook wel iets voor Oeteldonk doen.' En (weer) met succes. 'Het loopt goed. We hebben zo'n 4000 bezoekers per jaar. Voor zo'n klein museum behoorlijk veel. En dat neemt alleen maar toe.'

Dat hij ook nog een aantal jaren eindverantwoordelijk was voor de vermaarde kerststal van de Sint-Jan zou hij haast vergeten. 'Omdat er indertijd geen opvolger was voor Huub Finkers heb ik het maar een tijdje gedaan. En ik moet zeggen: met veel plezier. Als je tussen de 100.000 en 200.000 bezoekers trekt, kan je toch wel zeggen: ik doe het ergens voor. Wegens te weinig tijd heb ik het na vier jaar overgedragen aan een ander.'

Ideeën

Andere functies, als adviseur van de Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch, mede-organisator van de jaarlijkse Open Monumentendag, (restauratie-) adviseur van woningcorporatie Zayaz, bestuurslid

Officieren Logistiek Tactische Helicoptergroep van de Koninklijke Luchtmacht en het lidmaatschap van de selectiecommissie voor leden van de gemeentelijke Monumenten- en Welstandscommissie, vragen gelukkig niet zoveel tijd, maar voller wordt zijn toch al drukke agenda er wel weer van. Gevraagd naar de hoeveelheid tijd die al zijn functies hem wel kosten kan hij slechts raden. 'Elke dag wel een paar uur. Vergadering hier, overleg daar. Dagelijks ook de nodige telefoontjes.' Over het puthuis op de Markt bijvoorbeeld. 'Tot nog toe is alles wat we aangedragen hebben om het puthuis te behouden afgewezen. Maar: we hebben de strijd nog niet opgegeven.' Ook de Zuid-Willemsvaart houdt hem bezig. 'We hebben echt hele leuke ideeën hoe na de omlegging de Zuid-Willemsvaart er in de toekomst in onze stad uit kan zien.' Zo maakt hij ook deel uit van de 'Creatieve Piramide', een groep mensen uit alle lagen van de bevolking, die de gemeente waar nodig of gewenst adviseert en op allerlei gebied ideeën aandraagt.

Schaduw

Dat al zijn ijveren voor de stad hem niet altijd in dank wordt afgenomen, neemt Herman van den Heuvel graag voor lief. Wat dat betreft loopt hij, zoals hij dat zelf noemt, 'in de schaduw van Hein Bergé', die vroeger ook werd verguisd. Herman van den Heuvel is even onversaagd: 'We staan voor de cultuurhistorie van de stad. Je kan wel voortvarend zijn, maar in een stad als Den Bosch is het altijd met behoud van bestaande, onvervangbare waarden.' De rest neemt hij op de koop toe: 'Ze kijken je vaak met de nek aan. Zo van: kijk daar heb je de monumentenmaffia.' Het brengt hem niet van zijn stuk: 'Ze kunnen niet om je heen. Je ontwikkelt een soort terriërsgedrag. Als ze niet willen luisteren heb ik altijd nog een stok achter de deur: 'We zien elkaar wel voor de Raad van State'. Ze weten dat dat geen loos dreigement is.'

'Ik heb vaak het idee dat ik een soort outcast ben.' Maar daarom niet getreurd: 'Er zijn altijd wel dingen die goed uitpakken. Daar heb je plezier van. En waardering voor wat je doet is er natuurlijk ook wel', besluit de man die zich niet voor niets erelid van de Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch en *Deken van Eer* van het Gilde 'De Oude Schuts' mag noemen. ■